

تماس باقاری بارئیس جمهور منتخب

علی باقاری، سرپرست دستگاه دیپلماسی دیروز (یکشنبه) ۱۷ تیرماه در جمع خبرنگاران در حاشیه همایش «دیپلمات دانشور، منظومه فکری و دستاوردهای عملی وزیر شهید حسین امیرعبداللهی» درباره اینکه آیا با مسعود پزشکیان رئیس جمهور منتخب دیدار داشته است؟ گفت که هنوز با وی دیداری نداشته‌ام و به صورت تلفنی با ایشان صحبت کرده‌ام. باقاری در پاسخ به پرسشی درباره پیام‌های تبریک به رئیس جمهور منتخب و نقش شهید امیرعبداللهی در گسترش روابط با کشورهای مختلف اظهار داشت: «نوع سیاست‌ورزی شهید امیرعبداللهی بستر مناسبی را برای تحرک دیپلماسی جمهوری اسلامی ایران ایجاد کرد.» سرپرست وزارت خارجه بیان کرد: «به نظر من اقبال و استقبالی که از انتخاب مردم ایران انجام می‌شود، در امتداد همان سیاست‌ورزی است.» وی گفت: «این نشانگر آن است که سیاست خارجی ما مسیر درستی را طی می‌کند و این موجب انباشت سرمایه‌ها در عرصه سیاست خارجی کشور خواهد شد و دست‌اندرکاران عرصه مناسبات خارجی کشور را بیش از گذشته برای پیشبرد اهداف ملی، منطقه و بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران پر خواهد کرد.»

پاسخ به ادعاهای اتحادیه عرب

در پی ادعاهای بی‌اساس اتحادیه کشورهای عربی علیه جمهوری اسلامی ایران، امیرسعید ایروانی، سفیر و نماینده دائم جمهوری اسلامی ایران نزد سازمان ملل متحد نامه‌ای خطاب به شورای امنیت ارسال کرد. به گزارش ایسنا، در این نامه، جمهوری اسلامی ایران به شدت اتهامات ناحق و بی‌اساس علیه حاکمیت و تمامیت ارضی خود را که در بند ۱۱ بیانیه اتحادیه کشورهای عربی مطرح شده است، محکوم و قاطعانه رد کرده و این اقدام را دخالت آشکار و ناعادلانه در امور داخلی کشورمان دانسته است. این نامه می‌افزاید: «این اقدام نهنه‌ها با روح حسن همجواری مغایرت دارد، بلکه نقض آشکار اصول بنیادی حقوق بین‌الملل و منشور سازمان ملل، به‌ویژه اصول برابری حاکمیتی و عدم مداخله در امور داخلی کشورها است. جمهوری اسلامی ایران بار دیگر به حاکمیت غیرقابل انکار خود بر جزایر ایرانی ابوموسی، تنب بزرگ و تنب کوچک در خلیج فارس تأکید می‌کند.» جمهوری اسلامی ایران همچنین استفاده از نام جعلی برای خلیج فارس در بندهای ۱۱ و ۱۶ بیانیه مذکور را به شدت محکوم کرده و آن را غیرقابل قبول دانسته است.

جهان با ایران وارد تعامل شود

محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه پیشین جمهوری اسلامی ایران در مطلبی در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «پس از یک کارزار نفس‌گیر انتخاباتی، مردم ایران نظر خود را بیان کردند. ایران با رئیس‌جمهور منتخب پزشکیان، برای مقابله با چالش‌ها، تقویت روابط خود با همسایگان و بازیابی نقش خود در نظم جهانی نوظهور، متحدر، مصمتر و آماده‌تر است. جهان باید با احترام متقابل، شرایط برابر و به رسمیت شناختن نقش ایران در جهان، به ما گوش فرا دهد و با ما وارد تعامل شود.»

تداوم اقدامات اسرائیل در ترور فرماندهان سپاه قدس و در نهایت تعرض به کنسولگری جمهوری اسلامی ایران در دمشق موجب شد تا ایران ناگزیر به واکنش شده و نخستین تقابلی مستقیم ایران و اسرائیل از زمان قطع روابط که قدمتی ۲۶ ساله دارد، شکل گرفته و از آن با عنوان «پایان جنگ سایه‌ها» تعبیر شود و سیاست واکنشی تهران را وارد فاز جدیدی کند.

نتیجه دو تحول نظامی پسااکتبر از سوی ایران، تثبیت آن سیاستی است که از آن با عنوان دیپلماسی واکنشی ایران یاد شد تا جمهوری اسلامی ایران را به سمتی سوق بدهد که به جای آنکه طرف ارائه‌دهنده ابتکار باشد، تنها مجبور به واکنش در برابر تحولاتی باشد که روند کلی خاورمیانه و بازیگران اصلی آن را شکل می‌دهند.

واکنش‌های مکرر و بی‌نتیجه تهران به همراهی روسیه و چین با ادعای امارات متحده عربی مبنی بر مالکیت بر جزایر سه‌گانه ایرانی از جمله مصادیق همین سیاست جدید ایران است. همچنین از مهمترین چالش‌های منطقه‌ای پیش روی دولت چهاردهم، افزایش روزافزون تنش در مرز لبنان با اسرائیل است که ظرفیت آن را دارد تا هر لحظه، انفجاری را در این نقطه جغرافیایی رقم بزند. نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل روز جمعه ۹ تیرماه هشداد داد که اگر اسرائیل دست به تجاوز تمام‌عیار نظامی در لبنان بزند، یک «جنگ کاملاً ویرانگر» را در پی خواهد داشت. شیخ نعیم قاسم، معاون دبیرکل حزب الله پیش‌تر واکنش به خبر آغاز جنگ علیه لبنان گفته بود: «آنچه که تاکنون حزب‌الله در نبرد برای حمایت از غزه و دفاع فعالانه از لبنان، از خود نشان داده، بخش کوچکی از توانایی‌هایی است که در اختیار دارد. دشمن نمی‌تواند روی عامل زمان شرط‌بندی کند؛ زیرا ما قدرت کافی برای ادامه نبرد را داریم و این نبردی است که ما در آن پیروز خواهیم شد.» این در حالی است که تحریم‌های سال‌های اخیر که منجر به کاهش فروش نفت ازسوی ایران شده، دست تهران را به طرز چشمگیری برای حمایت‌های مالی و لجستیکی از محور مقاومت بسته است؛ موضوعی که شرایط حزب‌الله را با سال ۲۰۰۶ متفاوت می‌کند و در نتیجه به نظر می‌رسد نهنه‌ها ایران که این گروه نیابتی نیز از وقوع جنگ تمام‌عیار استقبال نمی‌کند.

دستاوردهای و پرونده‌های باز

یکی از مهمترین چالش‌های دستگاه دیپلماسی دولت چهاردهم، مرتبط با نوع سیاست و نحوه مواجهه برای نقد کردن آن چیزی است که دولت پیشین با عنوان دستاورد از آن‌ها یاد می‌کند و در کارنامه خود قرار داده است؛ دولت سیزدهم ازسری روابط با عربستان سعودی و همچنین عضویت تهران در سازمان همکاری شانگهای و بریکس را با عنوان دستاوردهای خود تبلیغ کرده است؛ این در حالی است که مورد نخست نهنه‌ها دستاوردی صرفاً متعلق به دولت جدید نیست و روندی چندین‌ساله را برای تحقق طی کرده است بلکه این عضویت در شانگهای و همچنین عضویت در بریکس در حالی رقم خورده است که ایران با توجه به موانع تحریم‌ها و عدم عضویت در FATF، دست بازی برای استفاده از مزایای اقتصادی عضویت در سازمان‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای ندارد.

در همین راستا نیز مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران پس از عضویت در شانگهای در گزارشی با عنوان «عضویت ایران در سازمان همکاری شانگهای: پیامدها برای دیپلماسی اقتصادی» بهره‌برداری از مزایای عضویت در سازمان همکاری شانگهای را عملاً منوط به رفع تحریم‌ها دانسته و نوشت: «در صورت احیای برجام و رفع تحریم‌های ایران در چند قالب توانایی بهره‌گیری از فرصت‌های موجود در این سازمان را دارد: اول اینکه، سازمان همکاری شانگهای سازمان اوراسیایی است. در شرایط کنونی اوراسیای جدیدی در حال شکل‌گیری است، پهنه‌ای که در آن چهار کانون قدرت، روسیه در شمال، چین در شرق، هند در جنوب و اروپا در غرب حضور دارد. اگر روابط نرمال ایران با اقتصاد جهانی به‌طور نسبی احیا شود، ایران با توجه به موقعیت ژئواکونومیک خود می‌تواند نقش یک حلقه وصل را بین چهار اقتصاد کلیدی در اوراسیا در قالب ایده کریدور شمال - جنوب ایفانماید.»

همچنین از سوی دیگر، کارگزاران دولت پیشین در حالی از کاهش تنش با عربستان سعودی به‌عنوان دستاورد سخن می‌گویند که این مسئله نیز در دولت دوازدهم کلید خورده و حتی در دولت سیزدهم نیز به‌صورت کامل محقق نشده است و نهنه‌ها سفیر و دیپلمات‌های سعودی با گذشت بیش از یک‌سال، همچنان ترجیح می‌دهند مانند سفری کوتاه‌مدت با محل ماموریت خود برخورد کرده و در هتل ۵ ستاره اسپیناس پالاس اقامت کنند بلکه هیچ نشانی از آنچه اراده ریاض برای سرمایه‌گذاری در جمهوری اسلامی ایران عنوان می‌شد، دیده نمی‌شود.

از جمله دیگر پرونده‌های باز دستگاه دیپلماسی دولت سیزدهم نیز می‌توان به روابط برچالش با افغانستان اشاره کرد که به‌رغم آنکه با گذشت طالبان به قدرت در مردادماه ۱۴۰۰، با استقبال دولت وقت در تهران مواجه شد اما با مدیریت درستی از سوی ایران همراه نشد تا امروز در نقطه‌ای قرار بگیریم که علاوه بر نامی در مرزهای شرقی از سوی کابل و مسئله حجاب‌های که طالبان نسبت به آن تعهدی حسن نمی‌کند، هیئت حاکمه افغانستان حتی حاضر به حضور در نشست اخیر تهران با حضور نمایندگان ویژه ایران، چین و روسیه در خصوص این کشور نشد.

مسیر اشتباهی حرکت می‌کند، پیشرفت‌های هسته‌ای ایران، که برخی از آنها غیرقابل برگشت هستند، برجام را ناکارآمد کرده و بازگشت به راه حل مذاکره را دشوارتر خواهد کرد.»

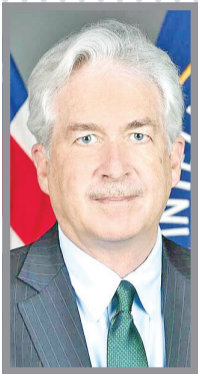
جایگاه مهم در خاور میانه

فضای به‌وجودآمده در غرب آسیا متعاقب عملیات طوفان الاقصی در ۷ اکتبر ۲۰۲۳، هر آنچه از روندهای دیپلماتیک تا پیش از عملیات طوفان الاقصی در جریان بود را متوقف و جای خود را به روندها، اظهارات و رایزنی‌ها پیرامون تحولات خاورمیانه و مشخصاً غزه داد که شامل مذاکرات جسته و گریخته ایران و آمریکا در عمان و همچنین مذاکراتی برای کاهش تنش میان تهران و کشورهای همچون مصر، اردن و بحرین می‌شد.

نخستین دستاورد این تحولات جدید برای ایران، توقف روند عادی‌سازی روابط میان عربستان و اسرائیل بود که از ماه‌های پیش از اکتبر آغاز شده بود و تهران نیز با توجه به ازسری روابط دیپلماتیک با ریاض که به ابتکار چین صورت گرفت، تنها به نظاره‌گر این روند تبدیل شده و در استفاده از ابزارهای خود ناتوان شده بود. همین موضوع نیز موجب شد تا تل‌آویو، تهران را به دست داشتن در عملیات حماس و سایرین، آن را به‌عنوان پیروز اصلی طوفان الاقصی معرفی کند. این موفقیت ناخواسته اما تداوم زیادی نداشت و خیلی زود، زمزمه آغاز مجدد پروسه توافق ابراهیم، با امضای توافق امنیتی میان پادشاهی سعودی و کاخ سفید به گوش رسید، در حالی که تهران بارها موضع صریح خود را نسبت به توافقاتی از این دست اعلام کرده است و تا جایی که رهبر انقلاب سال ۱۴۰۰ در مراسم مشترک دانش‌آموختگی دانشجویان دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح گفتند: «ما باید به این توجه کنیم که در منطقه‌ی خود ما، حضور ارتش‌های بیگانه از جمله ارتش آمریکا مایه‌ی ویرانی و جنگ‌افروزی است؛ همه باید سعی کنند که ارتش‌ها را مستقل، متکی به ملت‌ها و هم‌افزا با ارتش‌های دیگر همسایگان و دیگر ارتش‌های منطقه قرار بدهند؛ صلاح این منطقه در این است. نگذاریم و نگذارند که ارتش‌های بیگانه به‌عنوان تأمین‌کننده منافع ملی خودشان - که هیچ ربطی به ملت آنها ندارد - از هزارها فرسنگ راه بیایند و در این کشورها دخالت کنند، حضور نظامی پیدا کنند و در ارتش‌های آن‌ها دخالت کنند.»

تهران علاوه بر مسئله احیای توافق ابراهیم با ابتکار ایالات متحده، همچنین در تحولات پس از اکتبر، با دو چالش عمده و خطرناک مواجه شد تا دیپلماسی واکنشی ایران را کلید بزند؛ نخست آنکه به‌رغم اعلام سیاست کلی جمهوری اسلامی ایران در قبال جنگ غزه که به مرور در سخنان رهبر انقلاب مشخص شد که باید تأکید شود که ایران نقشی در این عملیات نداشته و عنوان کردند «ایران، کار خود فلسطینی‌ها است» و همچنین سخنانی که از آن‌ها اینگونه تعبیر شد که تهران اراده‌ای نیز برای ورود به جنگ و تنش ندارد که ممکن است از کنترل ایران خارج شود.

این در حالی است که ترور فرمانده عالی‌رتبه سپاه پاسداران در سوریه، شهادت ۱۱ پرسنل نظامی در حمله تروریستی به پایگاه پلیس راسک و عملیات تروریستی کرمان که به شهادت بیش از ۱۰۰ نفر در جریان مراسم سالگرد شهادت سردار سلیمانی منجر شد، ایران را در شرایطی قرار داد تا پس از تلاش موفق ۱۰۰ روزه برای مدیریت تحولات، نهنه‌ها به‌رغم تأکید چندباره بر عدم تمایل برای گسترش کمی و کیفی تنش در منطقه، در میانه جنگ غزه، اهدافی در سوریه و عراق را مورد هدف قرار دهد، بلکه در اقدامی بی‌سابقه، اصول دکترین نظامی خود را به چالش کشیده و در قالب عملیات دفاع پیش‌دستانه، خاک همسایگان غربی خود یعنی پاکستان را هدف قرار دهد. این واکنش ایران هرچند اینگونه تحلیل شد که تهران برای برداشته شدن فشار از خود مبنی بر اینکه چرا مستقیماً اسرائیل را به‌عنوان عامل اصلی اقدامات فوق‌هدف قرار نمی‌دهد، همسایگان خود را هدف قرار داده است اما این دو حمله، تبعات سنگینی برای کشور داشت که با مدیریت دستگاه دیپلماسی تا حد قابل توجهی کنترل شد؛ هرچند بسیاری از تحلیلگران همچنان نسبت به آتش زیر خاکستر آن هشدار می‌دهند.

ویلیام برنز رئیس سازمان سیا: کلید امنیت

اسرائیل - و منطقه نحوه مواجهه با ایران است. ایران به واسطه بحران خود را گسترش دهد و تجاوز روسیه را ممکن سازد. در ماه‌های پس از ۷ اکتبر، حوشی‌ها، گروه متحد با ایران، حمله به کشتی‌های تجاری در دریای سرخ را آغاز کردند، همزمان خطرات تشدید تنش در جبهه‌های دیگر همچنان وجود دارد.»

با توجه به همین فضای مه‌آلود ناشی از افزایش سطح تنش با اروپا و آمریکا، به نظر می‌رسد صدغه مهم تهران در خصوص اراده کشورهای غربی عضو برجام برای استفاده از مکانیسم ماشه، همزمان با صدور قطعنامه علیه ایران در آخرین نشست شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، در حال تحقق است. این قطعنامه ابتدا توسط تروئیکای اروپایی روی میز اعضای شورای حکام قرار گرفت و پس از آن با همراهی ایالات متحده به تصویب رسید. در این قطعنامه ادعا شد که ایران تعهدات خود را در زمینه پادمان‌های پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای نقض کرده است.

انگلیس، فرانسه و آلمان همچنین در ۵ تیرماه و پس از نشست شورای امنیت سازمان ملل متحد برای بحث در مورد اجرای قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل در خصوص ایران و بررسی هفدهمین گزارش آنتونیو گوتروش، دبیرکل این نهاد درباره اجرای این قطعنامه و توافق هسته‌ای ایران بیانیه مشترکی صادر کردند. در این بیانیه آمده است: «گزارش‌های اخیر مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نشان می‌دهد که ایران با ادامه تشدید فعالیت‌های هسته‌ای خود بسیار فراتر از محدودیت‌های توافق هسته‌ای ایران - موسوم به برجام - در

محمدجواد ظریف وزیر پیشین امور خارجه جمهوری اسلامی ایران:

حالا نوبت دنیاست

وزیر پیشین امور خارجه جمهوری اسلامی ایران اظهار کرد: «اکنون نوبت دنیاست که به انتخاب و خواسته‌های مردم ایران احترام و روش‌های مبتنی بر تحریم را کنار بگذارند.» محمدجواد ظریف، وزیر پیشین امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در گفت‌وگو با ایسنا در پاسخ به این سوال که افزایش مشارکت مردم در دور دوم انتخابات چه تأثیری بر اقتدار ملی کشور در عرصه بین‌المللی و منطقه‌ای خواهد داشت؟ گفت: «در جریان چهاردهمین دوره انتخابات ریاست‌جمهوری شاهد رقابت واقعی بین کاندیداها بودیم و مشور قابل توجهی وجود داشت.» وی با بیان اینکه قدرت‌های خارجی به این موضوعات توجه می‌کنند و مشاهده می‌کنند که حیات سیاسی در ایران پرشور و با انگیزه است، گفت: «گرچه مردم نگرش‌های مختلفی دارند و بخش قابل توجهی از مردم نیز به دلایل مختلف در انتخابات شرکت نکردند ولی یک انتخابات جدی در کشور وجود داشت و ما رقابت‌تنگ‌تنگی را شاهد بودیم و در جریان این رقابت یک نفر با دیدگاه‌های مشخص و براساس عزت و آرای مردم انتخاب شد، فردی که حاضر نیست از حقوق ملت کوتاه بیاید و براساس عقلانیت و همکاری و تعامل تلاش می‌کند مسائل را به پیش ببرد.» ظریف با بیان

اینکه دولت‌های خارجی به این انتخاب مردم با چنین ویژگی‌هایی توجه می‌کنند، خاطر نشان کرد: «اکنون نوبت دنیاست که به انتخاب و خواسته‌های مردم ایران احترام و روش‌های مبتنی بر تحریم را کنار بگذارند.» محمدجواد ظریف، وزیر پیشین امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در گفت‌وگو با ایسنا در پاسخ به این سوال که افزایش مشارکت مردم در دور دوم انتخابات چه تأثیری بر اقتدار ملی کشور در عرصه بین‌المللی و منطقه‌ای خواهد داشت؟ گفت: «در جریان چهاردهمین دوره انتخابات ریاست‌جمهوری شاهد رقابت واقعی بین کاندیداها بودیم و مشور قابل توجهی وجود داشت.» وی با بیان اینکه قدرت‌های خارجی به این موضوعات توجه می‌کنند و مشاهده می‌کنند که حیات سیاسی در ایران پرشور و با انگیزه است، گفت: «گرچه مردم نگرش‌های مختلفی دارند و بخش قابل توجهی از مردم نیز به دلایل مختلف در انتخابات شرکت نکردند ولی یک انتخابات جدی در کشور وجود داشت و ما رقابت‌تنگ‌تنگی را شاهد بودیم و در جریان این رقابت یک نفر با دیدگاه‌های مشخص و براساس عزت و آرای مردم انتخاب شد، فردی که حاضر نیست از حقوق ملت کوتاه بیاید و براساس عقلانیت و همکاری و تعامل تلاش می‌کند مسائل را به پیش ببرد.» ظریف با بیان